

Viata de Apoi

Ionut Sterpan, 30 aprilie 2008

1. Intro.....	1
2. De ce nu credem in nemurire.....	1
3. De ce totusi credem in nemurire	1
4. De ce viata de dupa moarte nu va schimba nimic	2
4.1. Nu vom afla niciodata daca suntem nemuritori	2
4.2. Nu vom afla daca exista Dumnezeu nici in Viata de Apoi	2
4.3. Nu vom fi siguri ca ne va fi bine mereu, nici daca ajungem in Rai	2
5. Concluzia	2

1. Intro

<<Acum nu stim cum stau lucrurile cu Dumnezeu si cu Raiul. Nu suntem in pozitia epistemica potrivita. Nu numai ca acum traim in nesiguranta epistemica, dar avem si sentimentul insecuritatii existentiale. In orice moment ne poate fi rau. In orice moment putem disparea. Dar in cazul in care chiar exista viata dupa moarte vom afla cu adevarat cum stau lucrurile. Si daca intram in Rai, vom scapa si de nesiguranta epistemica si de nesiguranta existentiala.>> Suna bine, nu? Da, dar ma tem ca lucrurile stau mai rau decat atat. Va invit la o discutie despre ce asteptari rezonabile putem avea in viata de dupa moarte. Textul reda intr-o forma compacta un dialog extrem de interesant pe care l-am avut cu Horia Terpe marti 29 aprilie, sub influenta Pastilor si a vestii despre prietena noastra Diana Costea.

2. De ce nu credem in nemurire

Pe scurt pentru ca explicatiile care apeleaza la Viata de Apoi si la Dumnezeu par a cincea roata la caruta in din ce in ce mai multe domenii ale cunoasterii.

O explicatie 'buna' este o explicatie simpla si 'coerenta cu ce e acceptat deja' adica 'legata cat mai strans de cat mai multe cunostinte pe care deja le acceptam'.

De exemplu in propozitia "*Chiar cand nu te vede nimeni nu fura pentru ca vei fi pedepsit in Viata de Apoi*", explicatia cu Viata de Apoi are un scor bun la simplitate, dar nu are un scor bun la coerenta.

Stiinta sociala si filosofia morala incearca sa ofere explicatii alternative mai bune pentru "de ce e rau sa furi". De exemplu explicatiile urmatoare au un scor un pic mai mic la simplitate dar un scor mai mare la coerenta cu ceea ce deja acceptam despre societate, psihologie, economie: "Chiar cand nu te vede nimeni nu fura pentru ca: a) va trebui sa platesti costuri de ascundere de altii, b) va trebui sa platesti costuri de ascundere de tine insuti, sa iti administrezi o retea de baraje pentru propria constiinta, c) va trebui sa contribui si tu si cei apropiati la o productie de securitate devenita mai scumpa si in absenta careia resursele ar putea fi folosite pentru productia unor lucruri care tie iti plac, etc.

Daca explicatii respective sunt mai bune, si indeplinesc la fel de bine functia sociala (lumea nu mai fura) atunci explicatia cu Viata de Apoi devine a cincea roata la caruta. Nu avem niciun motiv sa le tinem nefolosite. Ar fi ca si cum as cumpara un ciocan electric ca sa bat un cui care stiu ca poate fi batut si cu ciocanul obisnuit din camara.

Argumentul 'Briciul lui Occam' impotriva Vietii de Apoi spune:

1. Viata de Apoi nu e necesara in explicatia niciunui fapt din lume.
2. Daca Viata de Apoi nu e necesara in explicatia niciunui fapt din lume, atunci nu am niciun motiv sa cred ca Viata de Apoi exista.
3. Concluzia: Nu am niciun motiv sa cred ca Viata de Apoi exista. (din 1 si 2, argumentul e valid)
4. Faptul ca n-am niciun motiv sa cred e un motiv pentru mine sa nu cred, sau sa fiu indiferent.

Acelasi rationament merge cu privire la existenta lui Dumnezeu.

3. De ce totusi credem in nemurire

Pe scurt pentru ca ma face sa ma simt bine acum sau mai tarziu. Pot vedea situatia ca un pariu cu scadenta dupa moarte: cred acum, iar dupa moarte, pot castiga totul; veti vedea ca am avut dreptate si eu ma voi simti bine.

Briciul lui Occam functioneaza numai cu privire la “nevoi epistemice”. Insa pot avea si alte tipuri de nevoi. Poate am nevoie sa cred in Viata de Apoi nu ca sa imi explic ceva, ci pur si simplu pentru ca credinta insasi imi produce bucurie. Sa presupunem ca de fiecare data cand ma pomenesc ca cred ca e adevarat ca exista Viata de Apoi, *ma simt foarte bine*. Atunci am un motiv puternic sa cred; cu alte cuvinte premisa 2 e falsa. Sau pot crede ca exista Dumnezeu si ca voi fi in Rai pentru totdeauna *pur si simplu* fara sa am vreun motiv special.

Pentru multi aceasta pozitie pare confortabila mai ales pentru ca e provizorie. Imi permit sa arunc o ipoteza atat de excentrica precum cea ca exista Rai si Dumnezeu, *pentru ca fac un soi de pariu*. Dupa moarte voi vedea cum stau lucrurile, si vom vedea daca am castigat pariul. Cine rade la urma rade mai bine. E excentrica acum, dar dupa moarte, cand vom vedea toti ca exista Dumnezeu, ca vom fi in Rai, eu voi fi vazut ca un profet de succes.

4. De ce viata de dupa moarte nu va schimba nimic

Si totusi ipoteza va fi excentrica mereu. Pe scurt noi nu vom afla ca exista Dumnezeu niciodata. Pentru ca nicio teorie empirica nu poate fi ‘verificata’ ci doar falsificata. Iar propozitiile “Acesta este Dumnezeu”, “Acesta este Raiul ultim si nimic nu ma va scoate de aici”, sunt teorii empirice. De asemenea, dupa orice tip de experienta, e in principiu posibil sa ma ‘trezesc’ si sa am experienta descoperirii ca ce am avut inainte a fost vis.

Sustin ca nici dupa ce suntem in Rai nu vom avea o justificare epistemica mai buna decat avem acum pentru credinta ca:

- a) exista Dumnezeu
- b) vom fi pentru totdeauna in Rai.

4.1. Nu vom afla niciodata daca suntem nemuritori

In primul rand nu vom sti niciodata daca suntem nemuritori. Daca luam credinta ca ‘suntem nemuritori’ drept o teorie empirica, atunci ea poate fi falsificata. Nicio experienta, in aceasta viata sau in Viata de Apoi, nu ne poate da garantia ca nu va exista o noua experienta care chiar ne va pune fata in fata cu moartea. Sau cu ‘ultima’ moarte. Deci credinta ca *suntem nemuritori* va fi nejustificata si in Viata de Apoi.

Iar daca suntem nemuritori, nesiguranta ne va urmari la infinit. Pentru ca nu vom afla cu adevarat daca exista Dumnezeu nici daca traim dupa moarte, si chiar daca vom ajunge in Rai, nu vom fi siguri niciodata ca nu vom ‘cadea’ din el.

4.2. Nu vom afla daca exista Dumnezeu nici in Viata de Apoi

Sa presupunem ca ai murit si vezi o fiinta stralucitoare care te cutremura suficient de mult incat sa crezi ca e Dumnezeu. Ea iti spune: “Eu sunt Dumnezeu, bine ai venit etc”. Urmeaza o perioada in care esti fericit. Dupa care intalnesti o fiinta si mai stralucitoare si mai cutremuratoare. Ea iti spune: “Eu sunt Dumnezeu, bine ai venit etc”. Urmeaza o perioada in care esti si mai fericit. Dupa care intalnesti... De unde ‘stii’ ca ‘aceasta’ fiinta este chiar Dumnezeu?

Teoria “acest lucru din fata mea este real” e o teorie empirica. Dar orice teorie empirica poate fi falsificata de intalnirea cu un nou fapt.

In plus, argumentul cartezian “Ma pot indoi ca ceea ce vad chiar exista si nu e doar vis” se va aplica si in Viata de Apoi. De unde voi sti atunci ca ‘acesta’ nu este un vis al nemuririi in mintea unui muritor? Imaginati-va un sfarsit alternativ la Matrix Revolutions: Mr. Anderson se trezeste buimac la serviciu, in pauza de pranz: a atipit si a avut un vis elaborat despre el fiind Neo, castigand un prieten Morpheus si o iubita Trinity.

4.3. Nu vom fi siguri ca ne va fi bine mereu, nici daca ajungem in Rai

Daca nu putem fi noi insine fara sa fim liberi, atunci vom fi liberi si dupa ce suntem in Rai. Dar daca vom fi liberi, vom fi mereu liberi sa alegem raul. Putem alege raul si dupa ce suntem in Rai. Vom sti si atunci ca ‘ne putem face rau’.

5. Concluzia

Nici macar in Viata de Apoi nu vom scapa de nesiguranta epistemica si de cea existentiala. Viata de dupa moarte nu va schimba nimic in aceste privinte. Scadenta pariului lui Pascal nu e dupa moarte. Ori e un pariu care nu are scadenta (si deci e absurd sa pariezi), ori e un pariu care nu are scadenta “in istorie”. Nu stiu ce e Viata de Apoi, dar stiu ca nu vreti sa o confundati cu experienta voastra de dupa moarte care va continua istoria personala.